

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Gramatická terminologie současných učebnic a metod FLE

Diplomandka: Andrea Vojtová

Vedoucí práce: PhDr. Ondřej Pešek, Ph.D.

Rozsah: 86 stran vč. bibliografie

Andrea Vojtová si ve své práci vytkla cíl analyzovat lingvistickou (gramatickou?) terminologii ve vybraných českých a francouzských učebnicích francouzštiny (s. 3). Zejména se přitom měla zaměřit na problematiku pojmenování slovních druhů, syntaktických funkcí (COD, COI) a roli metajazyka v učebnicích obecně (s. 3-4).

V úvodních kapitolách (s. 5-14) autorka vymezuje pojmy *gramatika*, *lingvistika*, *metajazyk* a *nomenklatura*, které jsou pro její práci klíčové. Vzájemné vymezení těchto termínů je poněkud nejasné – např. u termínu *gramatika* autorka nereflektuje polysémii a volně přechází od významu lingvistického (*souhrn pravidel jazykového systému*) k aplikačně-didaktickému (*gramatika tvoří nedílnou součást každé učebnice*) a uvažuje též o *gramatice* jako o *kompetenci* v didaktickém smyslu (s. 5 – *je to jedna z kompetencí, kterou by měl student při studování jazyka ovládat*). Svěrázně je pojetí *metajazyka* (s. 9 – *K zjednodušení vědeckého jazyka nám slouží speciální jazyk, který se nazývá metajazyk a který slouží k popisu jazyka*) i *nomenklatury*, která má podle diplomandky sloužit k tomu, aby *studovala a objasnila vztah mezi oficiální gramatickou terminologií a lingvistickou terminologií* (s. 13). Tento způsob, jakým diplomandka interpretuje výchozí korektní citace z encyklopedií (*Larousse*) a lingvistických prací (Čermák), by bylo vhodné při obhajobě vysvětlit a uvést na pravou míru.

V pasáži věnované teorii slovních druhů ve světle obecně lingvistických teorií autorka korektně identifikovala základní kritéria (syntaktické, morfologické, sémantické), které k vymezení jednotlivých slovních druhů slouží. Je škoda, že zůstala na začátku analýzy a neptala se, proč aplikace stejných kritérií na češtinu a francouzštinu dává vzniknout odlišným slovnědruhovým klasifikacím pro oba jazyky, což by byl dobrý odrazový můstek pro následné rešerše v učebnicích. Také vliv jednotlivých lingvistických škol na slovnědruhovou klasifikaci zůstává nejasný – z lingvistických škol měly podle diplomandky klíčový vliv na slovnědruhovou klasifikaci zejména strukturalismus a generativní gramatika (s. 14-15), tj. proudy 20. století, ale při popisu vývoje slovnědruhové klasifikace se diplomandka zastavila ve století sedmnáctém (s. 19) – proč?

Výsledkem teoretické části není žádná hypotéza, což diplomandce značně znesnadnilo orientaci v části výzkumné.

Pro svůj výzkum si diplomandka vybrala sérii českých a francouzských učebnic FLE. Výběr měl reflektovat pouze učebnice *nejdůležitější, resp. dosud nejpoužívanější* (s. 20), takže je otázkou, proč se mezi českými tituly objevila i řada „muzejních“ titulů ze šedesátých let. Charakteristika jednotlivých titulů po jednotlivých dílech zabírá relativně mnoho prostoru (s. 22-40), ale je natolik povrchní a obecná, že kdybychom některé tituly a popisy promíchali, čtenář by si ničeho nevšiml. Dokázala by diplomandka např. formulovat, jaké rozdíly jsou v didaktické a lingvistické koncepci učebnic *Espaces*, *Libre échange*, *Connexions* a *Panorama*?

V oblasti slovnědruhové klasifikace diplomandka korektně vymezila z hlediska terminologie problematické slovní druhy (adjektiva, determinanty, prezentativy a částice) a reflektovala terminologickou nejednotnost v této oblasti nejen mezi jednotlivými učebnicemi, ale někdy i v rámci učebnice jediné. Také zde mohla jít analýza do větší hloubky, kdyby

autorka reflektovala posun v chápání determinačních adjektiv, k němuž ve francouzské lingvistice v průběhu 20. století došlo, a pokusila se odraz tohoto posunu najít v analyzovaných učebnicích.

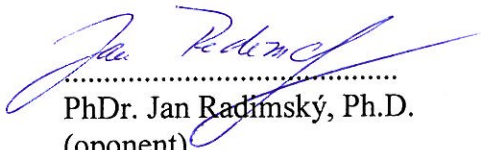
V kapitole věnované terminologii pro popis syntaktických funkcí (*COI, COD*) diplomandka ve skutečnosti zkoumá terminologii užívanou pro osobní zájmena a z jejích formulací je patrné, že elementární rozdíl mezi slovním druhem (zájmeno) a syntaktickou funkcí (předmět) jí není příliš zřejmý (cf. s. 66 – *Na dalších řádcích následuje shrnutí všech termínů pro COD a COI, které se v učebnicích objevují: Osobní zájmena nesamostatná, Osobní zájmena nepřízvučná...*). Ve shrnutí tohoto oddílu (s. 74) autorka došla k nepříliš inovativnímu a velmi obecnému závěru, že *autoři všech českých učebnic zvolili v problematice slovních druhů cestu nejmenšího odporu. Slovní druhy, především determinanty a zájmena, studentům představili na pozadí češtiny. Zde se nabízí otázka, proč by kvalitně provedená konfrontace s mateřským jazykem měla být cestou nejmenšího odporu – nemůže být naopak funkčním didaktickým postupem?*

Závěrečný oddíl je věnován termínům, které označují francouzské slovesné časy. Zde si diplomandka všimá, že všechny české učebnice používají originální termíny francouzské (s. 79). Na tomto místě by bylo vhodné se ptát po důvodech této volby, uvážíme-li, že v systému determinantů a adjektiv byla tendence přesně opačná. Jistou úvahu v tomto směru najdeme překvapivě již v úvodní části diplomové práce (s. 33), kde autorka soudí, že při použití francouzských termínů je pro studenty *pravděpodobně jednodušší si časy ve francouzštině zapamatovat*. Pro tuto hypotézu nevidím logické opodstatnění a soudím, že na základě konfrontace jazykových systémů češtiny a francouzštiny by nebylo obtížné nalézt vysvětlení případněji.

Po formální a jazykové stránce má předkládaná diplomová práce předepsané náležitosti. Z hlediska citačních norem však autorka neovládá citace elektronických pramenů (s. 13), kde jsou nejen překlady v elektronických adresách, ale zejména není uvedena primární odpovědnost u pramenů a další náležitosti (u těchto pramenů citovaných pouze elektronickým odkazem jde ve skutečnosti o oskenovanou tištěnou příručku, resp. článek v elektronickém periodiku). Rušivě působí také prohršky proti odbornému stylu (cf. s. 65 – *Můžeme však s klidem konstatovat...*).

Závěr

Předkládanou práci doporučuji k obhajobě s hodnocením *dobře*.

PhDr. Jan Radimský, Ph.D.
(oponent)

V Poznani, 18. května 2010